

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 13, Αρ. 7 (2026)

ICODL2025

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

13ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

ISBN: 978-618-5335-33-5

Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση:

Οι Δεξιότητες του 21ου Αιώνα & η Πρόκληση της Τεχνητής Νοημοσύνης

ΤΟΜΟΣ 7

5-7/12 2025

ΕΑΠ Πάτρα & Εξ Αποστάσεως

Προπαρασκευαστικά μαθήματα σε ανοικτά πανεπιστήμια: υποστήριξη των αναγκών των φοιτητών/-τριών και ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη συμμετοχή σε αξιολογικές διαδικασίες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Θωμάς Βαγγελής; Ευαγγελία Μανούσου

doi: [10.12681/icodl.8553](https://doi.org/10.12681/icodl.8553)

Copyright © 2026, Θωμάς Βαγγελής; Ευαγγελία Μανούσου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Προπαρασκευαστικά μαθήματα σε ανοικτά πανεπιστήμια: υποστήριξη των αναγκών των φοιτητών/-τριών και ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη συμμετοχή σε αξιολογικές διαδικασίες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Preparatory courses in open universities: supporting student needs and skills development for assessment in distance education

Βαγγελής Θωμάς
Υπ. Δρ. ΣΑΕ ΕΑΠ
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
thomas.vangelis@ac.eap.gr

Μανούσου Ευαγγελία
Επίκουρη Καθηγήτρια
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
manousoug@eap.gr

Περίληψη

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δημιουργεί ιδιαίτερες ανάγκες υποστήριξης για τους/τις φοιτητές/-τριες, ειδικά κατά την έναρξη των σπουδών τους. Στο πλαίσιο αυτό, τα προπαρασκευαστικά μαθήματα που προσφέρονται από διεθνή ανοικτά πανεπιστήμια αποτελούν βασικό μηχανισμό ενίσχυσης, καθώς ανταποκρίνονται στις ανάγκες των φοιτητών/-τριών και καλλιεργούν δεξιότητες απαραίτητες για τη συμμετοχή σε αξιολογικές διαδικασίες. Η έρευνα εξετάζει τις ανάγκες υποστήριξης των φοιτητών/-τριών και τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτουν τα προπαρασκευαστικά μαθήματα, ώστε να ενισχύουν ουσιαστικά την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την επιτυχή ανταπόκριση σε εξετάσεις και άλλες μορφές αξιολόγησης. Ακολουθήθηκε ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση, η οποία συνδύασε βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανάλυση των ιστοσελίδων 21 διεθνών ανοικτών πανεπιστημίων. Τα δεδομένα αναλύθηκαν θεματικά και αναδείχθηκαν οι ανάγκες υποστήριξης των φοιτητών/-τριών, καθώς και τα χαρακτηριστικά των προπαρασκευαστικών μαθημάτων που ενισχύουν τις δεξιότητές τους και προετοιμάζουν την αποτελεσματική συμμετοχή τους σε αξιολογικές διαδικασίες. Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι φοιτητές/-τριες χρειάζονται υποστήριξη, σχεδιασμό διδασκαλίας, αυτορρύθμιση και επικοινωνία και ότι τα προπαρασκευαστικά μαθήματα αναπτύσσουν τις δεξιότητες των φοιτητών/-τριών και προωθούν την ευελιξία και την αυτονομία, προετοιμάζοντάς τη συμμετοχή τους σε αξιολογικές

διαδικασίες. Επιπλέον, διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην υποστήριξη τους και στην ακαδημαϊκή τους πρόοδο.

Λέξεις κλειδιά

εξ αποστάσεως εκπαίδευση, υποστήριξη φοιτητών/-τριών, ανάγκες φοιτητών/-τριών, προπαρασκευαστικά μαθήματα, αξιολόγηση

Abstract

Distance education creates support needs for students, especially when they start their studies. Preparatory courses, offered by international open universities, are a support mechanism, that addresses students' needs and develops skills essential for participation in assessment processes. This study researches students' support needs and the features that preparatory courses should have in order to foster skill development and enable effective participation in examinations and other forms of assessment. A qualitative methodological approach was adopted, combining a literature review with an analysis of the websites of 21 international open universities. Data were thematically analyzed, highlighting both the support needs of students and the features of preparatory courses that strengthen their skills and prepare them for successful engagement in assessment procedures. The findings indicate that students need support, instructional design, self-regulation, and communication, and that preparatory courses enhance students' skills, promote flexibility and autonomy, and prepare them for assessment. In addition, such courses play a crucial role in supporting students and advancing their academic progress.

Keywords

distance education, student support, student needs, preparatory courses, assessment

Εισαγωγή

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση οι φοιτητές/-τριες καλούνται να οργανώσουν αυτόνομα τη μελέτη τους, χωρίς την άμεση παρουσία του/της εκπαιδευτικού. Αν και το εκπαιδευτικό υλικό έχει καθοριστική σημασία, δεν μπορεί να καλύψει

πλήρως την ανάγκη για συνεχή υποστήριξη και καθοδήγηση (Simpson, 2016). Οι φοιτητές/-τριες πρέπει να υποστηρίζονται πριν από την έναρξη των σπουδών τους, καθώς υπάρχει ένα χάσμα μεταξύ του εκπαιδευτικού προφίλ των ενήλικων φοιτητών/-τριών που εγγράφονται σε ανοιχτά και εξ αποστάσεως πανεπιστήμια διεθνώς και των υψηλών ακαδημαϊκών απαιτήσεων που πρέπει να πληρούν χωρίς ουσιαστική υποστήριξη (Λιοναράκης κ.ά., 2017). Για την αποτελεσματική υποστήριξη των φοιτητών/-τριών πρέπει να παρέχονται πληροφορίες και καθοδήγηση πριν από την έναρξη των σπουδών (Tait, 2015).

Στο πλαίσιο αυτό, τα προπαρασκευαστικά μαθήματα αποτελούν μια στρατηγική παρέμβαση που διευκολύνει την ομαλή προσαρμογή, ενισχύει την αυτοπεποίθηση και την αυτοαποτελεσματικότητα των φοιτητών/-τριών, βελτιώνει τις ακαδημαϊκές επιδόσεις τους και ενισχύει την εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία (Aslan, 2024; Fischer et al., 2019; Zhou et al., 2020). Η μελέτη του ρόλου τους στην ετοιμότητα των πρωτοετών φοιτητών/-τριών για τις απαιτήσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, και ειδικά για τις αξιολογικές διαδικασίες, αποτελεί κρίσιμο ερευνητικό ζήτημα με πρακτικές και θεωρητικές διαστάσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, στην παρούσα μελέτη ως σκοπός τίθεται η διερεύνηση των αναγκών υποστήριξης των πρωτοετών φοιτητών/τριών αναφορικά με την προετοιμασία και τη συμμετοχή τους στις εξ αποστάσεως εξετάσεις. Παράλληλα, θα επιδιωχθεί η αποτύπωση των χαρακτηριστικών που πρέπει να διαθέτει ένα προπαρασκευαστικό μάθημα, ώστε να ενισχύει ουσιαστικά την καλλιέργεια των απαραίτητων δεξιοτήτων για συμμετοχή σε αξιολογικές διαδικασίες/εξετάσεις. Τα ερωτήματα που διατρέχουν την παρούσα μελέτη και θα γίνει απόπειρα διερεύνησής τους είναι τα ακόλουθα:

1. Ποιες είναι οι βασικές ανάγκες των πρωτοετών φοιτητών/-τριών σε σχέση με την προετοιμασία και τη συμμετοχή τους στις εξ αποστάσεως εξετάσεις;
2. Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένα προπαρασκευαστικό μάθημα, για να συμβάλει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων απαραίτητων για τη συμμετοχή σε αξιολογικές διαδικασίες/εξετάσεις;

Θεωρητικό πλαίσιο

Η ικανοποίηση των αναγκών των φοιτητών/-τριών

Η ευκολία προσαρμογής στο εκπαιδευτικό περιβάλλον από την έναρξη των σπουδών (Willging & Johnson, 2009), προσαρμοσμένο στις ανάγκες των φοιτητών/-τριών (Kara et al., 2019), η υποστήριξη, η αίσθηση του ανήκειν σε μια ομάδα, ο σχεδιασμός των μαθημάτων, η εστίαση στα χαρακτηριστικά συμπεριφοράς των φοιτητών/-τριών και τα δημογραφικά και προσωπικά ζητήματά τους (Muljana & Luo, 2019) είναι βασικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη διατήρηση των φοιτητών/-τριών στα ανοικτά πανεπιστήμια και στην ακαδημαϊκή επιτυχία. Οι ανάγκες των φοιτητών/-τριών είναι πολλές. Πρώτον, χρειάζονται τεχνική υποστήριξη, καθοδήγηση, αίσθηση σύνδεσης και ανατροφοδότηση από τους/τις εκπαιδευτικούς, καθώς και επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τους/τις συμφοιτητές/-τριες τους (Koper, 2015). Επιπλέον, αναζητούν ευελιξία και ευκολία, με έμφαση στην αυτενέργεια και στην αποτελεσματικότητα στο σχεδιασμό των μαθημάτων (Fedynich et al., 2015). Είναι ζωτικής σημασίας για όλα τα ανοικτά πανεπιστήμια να προσδιορίσουν τους παράγοντες που εμποδίζουν τους/τις φοιτητές/-τριες να συνεχίσουν τις σπουδές τους και να εντοπιστούν νωρίς εκείνοι που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους στα αρχικά στάδια (Heilporn & Lakhal, 2021). Η διερεύνηση των αναγκών των φοιτητών/-τριών στην ανοιχτή και εξ αποστάσεως τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ζωτικής σημασίας, καθώς βοηθά στη διαμόρφωση ενός ολοκληρωμένου συστήματος υποστήριξης των φοιτητών/-τριών που αντιμετωπίζει ορισμένες εγγενείς αδυναμίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και εξισορροπεί τις ανισότητες που συνδέονται με την ανοικτότητα και την πρόσβαση.

Τα προπαρασκευαστικά μαθήματα

Ορισμένα διεθνή ανοικτά πανεπιστήμια αξιοποιούν πρακτικές υποστήριξης των φοιτητών/-τριών, για να βελτιώσουν την ακαδημαϊκή τους επίδοση. Ειδικότερα, προσφέρουν προπαρασκευαστικά μαθήματα πριν από την έναρξη του πρώτου εξαμήνου, προκειμένου να μειώσουν την ετερογένεια (Giel, 2021). Επίσης, αποτελούν έναν τρόπο για να βελτιωθεί η μετέπειτα μαθησιακή απόδοση των φοιτητών/-τριών, και ιδίως όσοι/-ες αντιμετωπίζουν προκλήσεις (χαμηλό εισόδημα

ή μειονοτικές ομάδες) παρουσιάζουν παρόμοια βελτίωση σε σύγκριση με τους/τις συμφοιτητές/-τριες τους που δεν θεωρούνται ευάλωτοι (Fischer et al., 2019) και αισθάνονται άνεση και μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση (Aslan, 2024). Επιπλέον, αυτός ο τύπος μαθημάτων βελτιώνει την αυτοαποτελεσματικότητά τους (Zhou et al., 2020) και τις ακαδημαϊκές τους επιδόσεις, εάν είναι ικανοποιημένοι με το μάθημα που προσφέρεται (Kirsten & Greefrath, 2024). Επιπλέον, τα προπαρασκευαστικά μαθήματα βελτιώνουν την προετοιμασία των φοιτητών/-τριών για τις σπουδές τους και αυξάνουν την εμπλοκή τους με το περιεχόμενο των μαθημάτων (Kürten et al., 2014).

Τα προπαρασκευαστικά μαθήματα μπορούν να προσφέρουν γνώσεις, να μειώσουν το άγχος και να λειτουργήσουν ως αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εφελτήριο για τις σπουδές (Motonaga et al., 2023). Επιπλέον, μπορούν να διευκολύνουν την ένταξη στο εκπαιδευτικό περιβάλλον και την απόκτηση βασικών γνώσεων πάνω στο αντικείμενο σπουδών, πριν από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους (Sideris et al., 2018). Επομένως, μπορούν να βοηθήσουν τους/τις φοιτητές/-τριες να καλύψουν με αυτοπεποίθηση τυχόν κενά γνώσεων που μπορεί να έχουν πριν από την έναρξη των σπουδών τους, παρέχοντας γνώσεις και κατάρτιση που θα είναι χρήσιμες καθ' όλη τη διάρκεια της ακαδημαϊκής τους πορείας. Επιπλέον, σύμφωνα με τους Henbest et al. (2020), τα προπαρασκευαστικά μαθήματα μπορούν να αυξήσουν τις τελικές βαθμολογίες των φοιτητών/-τριών στις εξετάσεις και τους βαθμούς τους στα επόμενα μαθήματα. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους Jongasma et al. (2024), τα προπαρασκευαστικά μαθήματα ενισχύουν την προετοιμασία των φοιτητών/-τριών για την εκπαιδευτική τους πορεία, προωθούν την ενεργό συμμετοχή, οθώντας τους/τις φοιτητές/-τριες να σκέφτονται κριτικά, και παρέχουν υποστήριξη μέσω ανατροφοδότησης σε πραγματικό χρόνο, καλύπτοντας πιθανά κενά. Επιπλέον, τα ευρήματα των ερευνητών δείχνουν ότι η βελτιώνονται οι δεξιότητες ακαδημαϊκής γραφής και η αυτοπαρακίνησή τους αυξάνεται. Αυτή η προπαρασκευαστική διαδικασία ενισχύει τα ποσοστά επιτυχίας των πρωτοετών φοιτητών/-τριών, διευκολύνει την προσαρμογή τους στην ακαδημαϊκή ζωή και σε όλες τις πτυχές της, όπως και τις διαδικασίες αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των εξετάσεων.

Αξιολογικές διαδικασίες

Η αξιολόγηση λειτουργεί ως ένα ζωντανό εργαλείο που μπορεί να φέρει αλλαγές, συνεχή βελτίωση και ανάπτυξη στην εκπαιδευτική διαδικασία (Ιωακειμίδου, 2018). Παίζει σημαντικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος, τις διδακτικές τεχνικές και μεθόδους, τα μέσα που χρησιμοποιούνται είτε σε φυσική είτε σε ψηφιακή μορφή, καθώς και στην υποστήριξη των φοιτητών/-τριών στην εξερεύνηση και στη μάθηση, ειδικά σε περιβάλλοντα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όπου η γεωγραφική απόσταση αποτελεί σημαντική πρόκληση. Αρκετές φορές, τα ανοικτά πανεπιστήμια θεσπίζουν συγκεκριμένες κατευθύνσεις, για να βοηθήσουν και να υποστηρίξουν τους/τις φοιτητές/-τριες τους στην προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις που διεξάγονται διαδικτυακά, ανεξάρτητα από το αν αυτές πραγματοποιούνται με ή χωρίς χρήση ηλεκτρονικού ελέγχου και συστημάτων e-proctoring (Ιωακειμίδου κ.ά., 2023). Η έρευνα των Aristeidou et al. (2024) υπογραμμίζει τη σημασία της προετοιμασίας των φοιτητών/-τριών για τις τελικές εξετάσεις, η οποία μπορεί να μειώσει το άγχος των εξετάσεων και της χρήσης της τεχνολογίας. Η προετοιμασία των φοιτητών/-τριών με τις αξιολογικές διαδικασίες θα μπορούσε να πραγματοποιείται καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών τους μέσω της έγκαιρης ενημέρωσης σχετικά με το απαιτούμενο λογισμικό και υλικό για τις εξετάσεις και της συχνής δοκιμής του εξοπλισμού των εξετάσεων. Με αυτό τον τρόπο, ενισχύεται η εμπιστοσύνη των φοιτητών/-τριών στις διαδικτυακές εξετάσεις ή οποιαδήποτε άλλη εξέταση. Η εξοικείωση με τις αξιολογικές διαδικασίες θα μπορούσε, επίσης, να ενισχυθεί με την ανάπτυξη δεξιοτήτων αξιολόγησης καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών τους, για παράδειγμα, με την αυτοαξιολόγηση της εργασίας τους ή με την εξοικείωση με πολλές και διαφορετικού τύπου αξιολογήσεις.

Μεθοδολογία

Η παρούσα έρευνα χρησιμοποιεί ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση, συνδυάζοντας βιβλιογραφική ανασκόπηση και συστηματική ανασκόπηση ιστοσελίδων διεθνών ανοικτών πανεπιστημίων.

Συλλογή δεδομένων

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, «Ποιες είναι οι ανάγκες των φοιτητών/-τριών στην αρχή των σπουδών τους στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;» απαντάται μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων. Περιλαμβάνονται άρθρα που έχουν δημοσιευθεί στον τομέα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η αναζήτηση πραγματοποιήθηκε στις ακόλουθες βάσεις δεδομένων: Google Scholar, Scopus, ScienceDirect, SpringerLink, Wiley Online Library, Taylor & Francis Online Journals, SAGE Journals Online, Educational Resources Information Center (ERIC). Οι λέξεις-κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν στην αναζήτηση είναι: «εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ανάγκες, αντιλήψεις, παράγοντες, εγκατάλειψη σπουδών, υποστήριξη, προκλήσεις, υπηρεσίες, πλαίσια, μηχανισμοί».

Για τη διερεύνηση του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος «Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένα προπαρασκευαστικό μάθημα, για να συμβάλει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων απαραίτητων για τη συμμετοχή σε αξιολογικές διαδικασίες/εξετάσεις;», πραγματοποιήθηκε αναλυτική αναζήτηση ιδρυμάτων ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε διάφορες βάσεις δεδομένων, όπως το Google Scholar και το Google Search, χρησιμοποιώντας μια ποικιλία όρων αναζήτησης, όπως «ανοικτά πανεπιστήμια» και «εξ αποστάσεως ακαδημαϊκά ιδρύματα», προκειμένου να εντοπιστούν τα πανεπιστήμια. Τα αποτελέσματα φιλτραρίστηκαν διεξοδικά βάσει των στόχων και κριτηρίων που εξυπηρετούν τους σκοπούς της έρευνας.

Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν ορισμένα κριτήρια για την επιλογή των προπαρασκευαστικών μαθημάτων και των ιδρυμάτων που εξυπηρετούν τον σκοπό της μελέτης. Η έρευνα επικεντρώθηκε στα ιδρύματα ανοικτής και εξ αποστάσεως ανώτατης εκπαίδευσης, καθώς αυτά αποτελούν το βασικό πλαίσιο της μελέτης. Συμπεριλήφθηκαν μόνο μαθήματα που προσφέρονται εξ ολοκλήρου διαδικτυακά — είτε σύγχρονα είτε ασύγχρονα — αντανακλώντας τη φύση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επιπλέον, τα επιλεγμένα μαθήματα έπρεπε να απευθύνονται σε πρωτοετείς φοιτητές/-τριες. Απαραίτητη προϋπόθεση ήταν τα μαθήματα αυτά να έχουν ως στόχο τη στήριξη των φοιτητών/-τριών στη μετάβασή τους στο ακαδημαϊκό περιβάλλον, βοηθώντας τους να εξοικειωθούν με τις απαιτήσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τέλος, για να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις ηθικές

προδιαγραφές και η δυνατότητα σύγκρισης, συμπεριλήφθηκαν μόνο μαθήματα με δημόσιες διαθέσιμες πληροφορίες — όπως περιγραφές μαθημάτων, μαθησιακοί στόχοι, δομή ή λεπτομέρειες αξιολόγησης.

Συνεπώς, η έρευνα επικεντρώθηκε στην αναλυτική μελέτη 21 διεθνών ανοικτών πανεπιστημίων, εστιάζοντας στα προσφερόμενα προπαρασκευαστικά μαθήματα. Στη συνέχεια, οι ιστοσελίδες αυτών των ανοικτών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων μελετήθηκαν διεξοδικά κατά το διάστημα Φεβρουαρίου 2025 – Απριλίου 2025, με έμφαση στο εύρος των προγραμμάτων σπουδών που προσφέρονται. Η φάση αυτή απαιτούσε υψηλό επίπεδο ακρίβειας, συστηματικής ανάλυσης και παρακολούθησης των προγραμμάτων σπουδών για την ενδελεχή διερεύνηση των προπαρασκευαστικών μαθημάτων.

Πιο αναλυτικά, κατά τη διάρκεια της έρευνας, ακολουθήθηκε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τα προπαρασκευαστικά μαθήματα σε πανεπιστήμια ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η συλλογή των δεδομένων δεν αποτυπώνει μόνο τα γενικά θέματα των προπαρασκευαστικών μαθημάτων, αλλά εμβαθύνει και στις ειδικές λεπτομέρειες του περιεχομένου και των χαρακτηριστικών τους. Επιπλέον, διενεργήθηκε προσεκτικά τεκμηριωμένη καταγραφή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών αυτών των μαθημάτων, προκειμένου να δοθεί μια ολιστική εικόνα των πολυδιάστατων στόχων που επιδιώκουν να επιτύχουν.

Ανάλυση Δεδομένων

Τα ερευνητικά ερωτήματα θα απαντηθούν μέσω θεματικής ανάλυσης. Προσδιορίστηκαν οι κατάλληλες θεματικές περιοχές με βάση τους στόχους της μελέτης. Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων παρέχει ουσιαστικές πληροφορίες που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κύριων ερευνητικών ερωτημάτων (Τσιώλης, 2018). Το λογισμικό NVivo15 (<https://lumivero.com/products/nvivo/>) χρησιμοποιήθηκε για την εξαγωγή και την ανάλυση των δεδομένων των δύο ερευνητικών ερωτημάτων. Για το πρώτο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με τις ανάγκες των φοιτητών/-τριών εξήχθησαν οι ακόλουθες θεματικές περιοχές: α) ανάγκες για υποστήριξη, β) ανάγκες για καλά οργανωμένο σχεδιασμό διδασκαλίας, γ) ανάγκες για αυτορρύθμιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων, και δ) ανάγκες που

σχετίζονται με την επικοινωνία και τη συνεργασία. Για το δεύτερο ερώτημα προέκυψαν οι υποκωδικοί: σύστημα αξιολόγησης, περιεχόμενο, μαθήματα, διάρκεια, αναμενόμενα αποτελέσματα, σκοπός, δομή και υποστήριξη φοιτητών/-τριών. Οι κωδικοί αυτοί αναδιατάχθηκαν σύμφωνα με τις θεματικές περιοχές που προέκυψαν από το ερευνητικό ερώτημα: α) βασικές ακαδημαϊκές δεξιότητες και β) υποστήριξη και εξοικείωση με αξιολογικές διαδικασίες.

Αποτελέσματα

Ανάγκες φοιτητών/-τριών

Υποστήριξη

Οι φοιτητές/-τριες χρειάζονται ψυχολογική και εκπαιδευτική υποστήριξη, ώστε να αισθάνονται ανεξάρτητοι και σίγουροι/-ες για τη συνέχιση των σπουδών τους. Βασικό στοιχείο αυτής της υποστήριξης είναι η ανατροφοδότηση που παρέχεται από τους/τις εκπαιδευτικούς μέσω των εργασιών, καθώς και η καθοδήγηση στη χρήση του τεχνικού εξοπλισμού (Kauffman, 2015). Σε συναισθηματικό επίπεδο, η ικανοποίηση και η επίτευξη στόχων παίζουν καθοριστικό ρόλο, μαζί με την ανάπτυξη δεξιοτήτων οργάνωσης μελέτης (Rahmani et al., 2024). Επιπλέον, η αυτοεκτίμηση και η αυτοαποτελεσματικότητα έχουν σημαντική συμβολή, καθώς οι φοιτητές/-τριες με υψηλότερη συναισθηματική νοημοσύνη παρουσιάζουν μεγαλύτερη αυτογνωσία των αναγκών τους, αποτελεσματική αυτορρύθμιση, οργανωτικές ικανότητες και δεξιότητες αυτοαξιολόγησης (Kauffman, 2015). Παράλληλα, είναι αναγκαία η τεχνολογική υποστήριξη, καθώς η ανεπαρκής τεχνική προετοιμασία για ένα πρόγραμμα μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την πρόοδο των φοιτητών/-τριών (Willging & Johnson, 2009).

Εκπαιδευτικός σχεδιασμός

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό με έμφαση στη δομή των μαθημάτων, το εκπαιδευτικό υλικό και τον βαθμό ευελιξίας στις σπουδές. Αναζητούνται βελτιώσεις στις διδακτικές μεθόδους, με στόχο την αύξηση του ενδιαφέροντος των φοιτητών/-τριών για τα διαδραστικά μαθήματα (Mohammad et al., 2024). Ακόμη, χρειάζονται ποικιλία εκπαιδευτικού υλικού, άμεση πρόσβαση στα μαθήματα και ευελιξία στις εξετάσεις (Turan et al., 2022). Επιπλέον, προτιμούνται τα καλά οργανωμένα μαθήματα, τα οποία συνδέουν τη θεωρητική γνώση με τον

πραγματικό κόσμο, καθώς και δραστηριότητες που τους ενθαρρύνουν να διατηρούν τη μαθησιακή τους πρόοδο και εμβαθύνουν στην κατανόηση του υλικού (Kauffman, 2015). Ο προκαθορισμός μαθημάτων με υποστηρικτικές δραστηριότητες αποτελεί ισχυρό αίτημα των φοιτητών/-τριών, καθώς η πρόσβαση στο υλικό από την αρχή ενισχύει τη διαχείριση του χρόνου (Fayer, 2014).

Αυτορρύθμιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων

Η κατηγορία αυτή αφορά την αίσθηση αυτονομίας και αυτορρύθμισης, καθώς και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την επίτευξη προσωπικών και επαγγελματικών στόχων, ώστε να διασφαλιστεί μια επιτυχημένη ακαδημαϊκή πορεία. Οι φοιτητές/-τριες συχνά αισθάνονται απομονωμένοι/-ες και βιώνουν συναισθηματική αστάθεια λόγω έλλειψης αυτορρυθμιζόμενης μάθησης και ποικίλων προκλήσεων, που σε συνδυασμό με τεχνικά προβλήματα επηρεάζουν την επικοινωνία τους με συμφοιτητές/-τριες και εκπαιδευτικούς (Rahmani et al., 2024; Uzir et al., 2024). Επιπλέον, οι φοιτητές/-τριες δυσκολεύονται στη διαχείριση του χρόνου μελέτης (Aydin et al., 2019). Τέλος, υπάρχει ανάγκη για ακαδημαϊκή και κοινωνική ένταξη, καθώς και για πρόσβαση στις εγκαταστάσεις του πανεπιστημίου (Bağriacık Yılmaz & Karataş, 2022).

Επικοινωνία και συνεργασία

Η τέταρτη κατηγορία αναφέρεται στις έννοιες της επικοινωνίας και της συνεργασίας. Η ανάγκη για συνεργασία ενισχύει τη συμμετοχή στο διαδικτυακό εκπαιδευτικό περιβάλλον και βελτιώνει συνολικά την εκπαιδευτική εμπειρία (Bolliger & Martin, 2018). Η πρακτική αυτή προάγει τη διπλή κατεύθυνση επικοινωνίας και συμβάλλει στη δημιουργία ενός ελκυστικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (Kauffman, 2015; Mohammad et al., 2024), ενώ παράλληλα διευκολύνει την αλληλεπίδραση με εκπαιδευτικούς, συμφοιτητές/-τριες και το εκπαιδευτικό υλικό (Baturay & Yukselturk, 2015). Επιπλέον, η παροχή συνεχούς ανατροφοδότησης, που προκύπτει από την επικοινωνία μεταξύ όλων των εμπλεκομένων, ενισχύει το αίσθημα του ανήκειν σε μια κοινότητα, διευκολύνοντας την ομαλότερη ένταξη στο εκπαιδευτικό περιβάλλον (Diep et al., 2019).

Χαρακτηριστικά προπαρασκευαστικών μαθημάτων για φοιτητές/-τριες Ανοικτών Πανεπιστημίων σε διεθνές επίπεδο

Μόνο οκτώ (8) από τα συνολικά ένα (21) πανεπιστήμια που εξετάστηκαν, περιλαμβάνουν προπαρασκευαστικά μαθήματα στα προγράμματά τους: το Athabasca University στον Καναδά και το Indira Gandhi Open University (IGNOU) στην Ινδία. Στην Ευρώπη, το Open University (OU) στο Ηνωμένο Βασίλειο, το FernUniversität στη Γερμανία, το Open University of Catalonia στην Ισπανία, το Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED) στην Ισπανία, το Universidade Aberta (UAb) στην Πορτογαλία και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) στην Ελλάδα έχουν προσφέρει προπαρασκευαστικά μαθήματα, τα οποία λειτουργούν ως κρίσιμη βάση, εισάγοντας τους/τις φοιτητές/-τριες σε βασικές ακαδημαϊκές δεξιότητες, ενισχύοντας τη γλωσσική επάρκεια και τις εξειδικευμένες γνώσεις και προάγοντας την επιτυχία τους στη μετέπειτα ακαδημαϊκή τους πορεία.

Η έρευνα αποκάλυψε ότι το University of South Africa (UNISA) στη Νότια Αφρική αναγνωρίζει τη σημασία της παροχής υποστηρικτικής καθοδήγησης στους πρωτοετείς φοιτητές/-τριες. Η έρευνα επίσης ανέδειξε ότι πανεπιστήμια όπως το Open University of China (OUC) και το Anadolu Universitesi στην Τουρκία επιλέγουν ένα μοντέλο που δεν περιλαμβάνει προπαρασκευαστικά μαθήματα. Τα ιδρύματα αυτά, μαζί με άλλα, όπως το Allama Iqbal Open University (AIOU) στο Πακιστάν, το Payame University (PNU) στο Ιράν και το Universitas Terbuka (UT) στην Ινδονησία, δίνουν προτεραιότητα στην άμεση εισαγωγή στα ακαδημαϊκά προγράμματα χωρίς προπαρασκευαστική φάση.

Η έρευνα επεκτάθηκε και σε άλλα ακαδημαϊκά ιδρύματα όπως το Bangladesh Open University (BOU) στο Μπαγκλαντές, το Korea National Open University (KNOU) στη Νότια Κορέα και το Sukhothai Thammathirat Open University (STHOU) στην Ταϊλάνδη. Στην ευρωπαϊκή περιοχή, όπου δραστηριοποιούνται αρκετά ανώτατα ιδρύματα όπως το UNINETTUNO University στην Ιταλία, αποδείχθηκε ότι δεν εφαρμόζουν προπαρασκευαστικά μαθήματα. Στη λίστα αυτή περιλαμβάνονται το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, το Open Universiteit στην Ολλανδία, το Oscail – DCU Distance Education στην Ιρλανδία και το UniDistance Suisse στην Ελβετία.

Ανάπτυξη βασικών ακαδημαϊκών δεξιοτήτων

Στόχος όλων των προπαρασκευαστικών προγραμμάτων που προσφέρονται από τα πανεπιστήμια που εξετάστηκαν, ο πρωταρχικός στόχος είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων που θα βοηθήσουν τους/τις φοιτητές/-τριες να ξεκινήσουν με επιτυχία τις σπουδές τους. Οι φοιτητές/-τριες έχουν την ευελιξία να επιλέγουν τα μαθήματα που τους ενδιαφέρουν και που συνάδουν με τους στόχους τους, με βάση τις προτιμήσεις και τις επιθυμίες τους. Η επιλογή τους είναι καθαρά προαιρετική, καθώς δεν υποχρεώνονται από το πανεπιστήμιο να τα παρακολουθήσουν, προάγοντας την αυτονομία και την κριτική σκέψη.

Το Universidade Aberta παρέχει εκπαίδευση σε εξειδικευμένα μαθήματα και υποστήριξη σε όσους χρειάζονται πρόσθετη προετοιμασία για τις εισαγωγικές εξετάσεις στο πανεπιστήμιο, δίνοντάς τους τη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής μαθημάτων για την προετοιμασία τους στις εισαγωγικές εξετάσεις. Στο πρόγραμμα σπουδών του Athabasca University οι φοιτητές/-τριες έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν μαθήματα διάρκειας 10–13 εβδομάδων ή να παρακολουθήσουν ενότητες χωρισμένες σε δύο μέρη και ως σκοπός τίθεται η ενίσχυση των θεμελιωδών δεξιοτήτων και γνώσεων που είναι απαραίτητες για την επιτυχία στις μετέπειτα πανεπιστημιακές σπουδές. Στο FernUniversität, τα μαθήματα είναι σχεδιασμένα να βοηθούν τους/τις φοιτητές/-τριες να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις ώστε να επιτύχουν στις σπουδές τους. Καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, παρέχοντας θεμελιώδεις γνώσεις σε μαθηματικά, οικονομικά και επιστήμη υπολογιστών. Ο στόχος είναι η κάλυψη βασικών στοιχείων, η παροχή υποστήριξης στη γλωσσική μάθηση και η ενασχόληση με τις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση των επικοινωνιακών δεξιοτήτων τους, την καλλιέργεια της συνεργασίας με τους/τις συμφοιτητές/-τριες και την ενδυνάμωση της ακαδημαϊκής γραφής. Στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, το προπαρασκευαστικό μάθημα της Πληροφορικής υλοποιείται μέσω εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, περιλαμβάνει πέντε τηλεσυναντήσεις ετησίως και συνοδεύεται από υποστηρικτικό υλικό, με τον εκπαιδευτικό να λειτουργεί ως καθοδηγητής. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα περιλαμβάνουν την κατανόηση των αρχών του προγραμματισμού και του τρόπου με τον οποίο μπορούν να επιλυθούν προβλήματα μέσω της ανάπτυξης προγραμμάτων. Οι φοιτητές/-τριες αναμένεται να

δημιουργήσουν ένα πρόγραμμα που να επιλύει ένα πραγματικό πρόβλημα και να αναδεικνύει τη χρησιμότητα της πληροφορικής στην αντιμετώπιση κοινωνικών ζητημάτων, οξύνοντας την κριτική τους σκέψη. Στο IGNOU, φοιτητές/-τριες να επιλέγουν δύο από τρία προσφερόμενα μαθήματα, χωρισμένα σε πέντε ενότητες και είκοσι διδακτικές μονάδες και προετοιμάζουν τους/τις φοιτητές/-τριες για την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο. Σε παρόμοιο πλαίσιο, στο Open University προσφέρονται τέσσερα προπαρασκευαστικά (access modules), διάρκειας 18 ή 30 εβδομάδων, τα οποία οι φοιτητές/-τριες επιλέγουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και τους μελλοντικούς στόχους σπουδών. Τα μαθήματα είναι στρατηγικά σχεδιασμένα, ώστε να καλλιεργούν βασικές δεξιότητες μελέτης, να επιτρέπουν την εξερεύνηση προσωπικών ενδιαφερόντων και να διευκολύνουν την προετοιμασία για την ακαδημαϊκή τους πορεία.

Στο UNED, γίνεται διάκριση φοιτητών/-τριών άνω των 25 και άνω των 45 ετών, οι οποίοι επιλέγουν μαθήματα ανάλογα με το αντικείμενο σπουδών που θα ακολουθήσουν, μετά την επιτυχία στις εισαγωγικές εξετάσεις. Χωρίζονται στη γενική και Ειδική φάση. Η Γενική Φάση έχει ως στόχο την αξιολόγηση της ωριμότητας και της καταλληλότητας των υποψηφίων για επιτυχημένες πανεπιστημιακές σπουδές. Από την άλλη πλευρά, η Ειδική Φάση στοχεύει στην αξιολόγηση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων των υποψηφίων να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους με βάση το αντικείμενο που θα ακολουθήσουν. Αναμένεται οι φοιτητές/-τριες να ενισχύσουν την ικανότητά τους να ερμηνεύουν σύνθετα κείμενα και να διαμορφώνουν προσωπικές απόψεις σχετικά με το περιεχόμενο και τη μορφή τους. Στο Open University of Catalonia, τα μαθήματα είναι σχεδιασμένα με εξατομικευμένη καθοδήγηση, ώστε να παρέχουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την επιτυχή συμμετοχή στις εισαγωγικές εξετάσεις για πανεπιστημιακά προγράμματα και η επιλογή των συγκεκριμένων μαθημάτων επιτρέπεται μόνο στους/στις φοιτητές/-τριες άνω των 25 ετών.

Υποστήριξη και εξοικείωση με αξιολογικές διαδικασίες

Τα προπαρασκευαστικά μαθήματα προσφέρουν ολοκληρωμένη υποστήριξη στους/στις φοιτητές/-τριες τόσο σε ψηφιακό όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο, παρέχοντας καθοδήγηση στη χρήση εκπαιδευτικών πλατφορμών όπως LMS και

Moodle, εξοικείωση με εργαλεία για εξ αποστάσεως εξετάσεις (κάμερα, λογισμικό επιτήρησης, ασφαλείς τρόποι υποβολής εργασιών) και ανάπτυξη ψηφιακής εγγραμματοσύνης και δεξιοτήτων πλοήγησης σε ηλεκτρονικές πηγές. Παράλληλα, ενισχύουν την αυτοπεποίθηση και μειώνουν το άγχος των εξετάσεων μέσω στρατηγικών διαχείρισης άγχους, ενώ καλλιεργούν θετική στάση απέναντι στις αξιολογικές διαδικασίες μέσω της εξοικείωσης.

Στο Universidade Aberta, οι φοιτητές/-τριες υποστηρίζονται μέσω ψηφιακών μεθόδων μάθησης, χρησιμοποιώντας την πλατφόρμα Moodle. Δίνεται έμφαση στην ασύγχρονη επικοινωνία, ενώ παρέχονται και δραστηριότητες αξιολόγησης για την παρακολούθηση της προόδου, ενώ η διαδικασία αξιολόγησης έχει διαμορφωθεί, ώστε να καθοδηγεί και να υποστηρίζει τους/τις φοιτητές/-τριες καθώς προετοιμάζονται για τις εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (για άτομα άνω των 23). Δεν υπάρχει τελικός βαθμός. Η τελική κατάταξη του φοιτητή καθορίζεται αποκλειστικά από την επίδοσή του στις εθνικές εξετάσεις πρόσβασης.

Στο Athabasca University, οι ακαδημαϊκοί σύμβουλοι και οι εκπαιδευτικοί καθοδηγούν τους/τις φοιτητές/-τριες στην επιλογή μαθημάτων ανάλογα με τις ανάγκες και τους στόχους τους. Η υποστήριξη περιλαμβάνει πρόσβαση σε πρόσθετο υλικό, διαδικτυακούς πόρους, διοικητική βοήθεια και ευέλικτες επιλογές μάθησης. Οι φοιτητές/-τριες συνήθως καλούνται να ολοκληρώσουν εργασίες, τεστ, συζητήσεις και τελική εξέταση. Η τελευταία είναι συνήθως επιτηρούμενη, ώστε να διασφαλίζεται η ακαδημαϊκή ακεραιότητα.

Στο FernUniversität, λειτουργεί το πρόγραμμα FIT, που παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες, μαθήματα, εκδηλώσεις, εφαρμογές και υλικό αυτομελέτης, βοηθώντας τους/τις φοιτητές/-τριες να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Υποστηρικτικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν εικονικούς χώρους μελέτης και την πλατφόρμα Moodle. Οι φοιτητές/-τριες εκπονούν γραπτές εργασίες για κάθε διδακτική ενότητα, οι οποίες διορθώνονται με αναλυτική ανατροφοδότηση. Η επιτυχής ολοκλήρωση τουλάχιστον τριών εργασιών με ελάχιστο βαθμό 50% μπορεί να οδηγήσει σε πιστοποιητικό συμμετοχής. Στο IGNOU, προσφέρονται μηνιαίες τηλεδιασκέψεις με εκπροσώπους του πανεπιστημίου, ραδιοφωνικές συνεδρίες καθοδήγησης χωρίς κόστος για τους/τις φοιτητές/-τριες, πρόσβαση σε τοπικά κέντρα σπουδών σε όλη τη χώρα, με συντονιστές και ειδικούς

συμβούλους και εκπαιδευτικό υλικό με ηχητικά και οπτικοακουστικά προγράμματα. Οι εργασίες αποτελούν βασικό στοιχείο ενίσχυσης της μάθησης και αντιστοιχούν στο 30% του τελικού βαθμού και έχουν ποικίλες μορφές (δοκίμια, αντικειμενικού τύπου ερωτήσεις κ.λπ.) και πρέπει να περαστούν ξεχωριστά. Το υπόλοιπο 70% καθορίζεται από την τελική εξέταση εξαμήνου, η οποία πραγματοποιείται δύο φορές τον χρόνο και μπορεί να επαναληφθεί εάν χρειαστεί. Στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, οι φοιτητές/-τριες υποστηρίζονται από τον εκπαιδευτικό-σύμβουλο μέσω των ομαδικών τηλεσυναντήσεων και υποχρεούνται να ολοκληρώσουν τέσσερις γραπτές εργασίες. Κάθε εργασία βαθμολογείται στην κλίμακα του 10. Για να έχουν δικαίωμα συμμετοχής στην προφορική εξέταση πρέπει να ολοκληρώσουν τουλάχιστον τρεις από τις τέσσερις εργασίες και να συγκεντρώσουν τουλάχιστον 20 μονάδες. Ο μέσος όρος των τεσσάρων εργασιών υπολογίζεται σε ποσοστό 30% στον τελικό βαθμό, ενώ η προφορική εξέταση (ή επαναληπτική) έχει βαρύτητα 70%. Ο/Η εκπαιδευτικός διορθώνει τις εργασίες, τις βαθμολογεί και παρέχει αναλυτικά σχόλια και συμβουλές. Στο Open University (UK), η υποστήριξη παρέχεται μέσω προσωπικής καθοδήγησης από εκπαιδευτικούς, εξειδικευμένης ομάδας φοιτητικής υποστήριξης και υπηρεσιών προσβασιμότητας. Η αξιολόγηση περιλαμβάνει τέσσερις εργασίες βαθμολογούμενες από τον εκπαιδευτικό και μια σειρά από διαδραστικές διαδικτυακές δραστηριότητες. Στο UNED, οι υποστηρικτικές πρακτικές προβλέπουν την παροχή διαδικτυακής πλατφόρμας για επικοινωνία με εκπαιδευτικούς και συμμετοχή σε φόρουμ, τοπικούς συνεργαζόμενους καθηγητές, τη βιβλιοθήκη LITTERA, ραδιοφωνικές εκπομπές καθοδήγησης και τηλεδιασκέψεις με την εκπαιδευτική ομάδα. Η αξιολόγηση στα περισσότερα προοπαρασκευαστικά μαθήματα διεξάγεται με διαζώσης εξετάσεις, που πραγματοποιούνται σε τρεις περιόδους (Φεβρουάριο, Ιούνιο, Σεπτέμβριο). Σε ορισμένα μαθήματα υπάρχει συνεχής αξιολόγηση, η οποία συνδυάζει προαιρετικά τεστ εξ αποστάσεως, αυτοαξιολογήσεις και διορθωμένες εργασίες. Στο Open University of Catalonia, οι φοιτητές/-τριες έχουν πρόσβαση σε εξετάσεις προηγούμενων ετών, αλληλεπιδρούν στο εικονικό campus και λαμβάνουν εξατομικευμένη καθοδήγηση. Η αξιολόγηση είναι προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους με εξατομικευμένες δραστηριότητες που διορθώνονται προσωπικά από τους/τις εκπαιδευτικούς. Επιπλέον, περιλαμβάνονται ασκήσεις

αυτοαξιολόγησης ενσωματωμένες στο εκπαιδευτικό υλικό, ώστε οι φοιτητές/-τριες να ελέγχουν μόνοι τους την πρόοδό τους. Για την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο, οι φοιτητές/-τριες δοκιμάζονται σε δύο αξιολογικές διαδικασίες: μία γενική και μία εξειδικευμένη ανάλογα με το πτυχίο που επιθυμούν να ακολουθήσουν.

Συζήτηση

Όσον αφορά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, τα ευρήματα δείχνουν ότι οι φοιτητές/-τριες χρειάζονται ένα καλά δομημένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με ευελιξία και εύκολη πρόσβαση στη μαθησιακή διαδικασία (Fayer, 2014; Koper, 2015; Mohammad et al., 2024; Turan et al., 2022). Επίσης, χρειάζονται υποστήριξη και καθοδήγηση για να επιτύχουν και να παραμείνουν καλά οργανωμένοι/-ες (Fedynich et al., 2015; Kauffman, 2015; Koper, 2015; Muringa et al., 2006; Rahmani et al., 2024). Επιπλέον, η έρευνα έδειξε ότι οι φοιτητές/-τριες χρειάζονται αυτορρύθμιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων για να βελτιώσουν την ακαδημαϊκή τους επιτυχία (Aydin et al., 2019; Fedynich et al., 2015; Rahmani et al., 2024; Uzir et al., 2024). Αναζητούν ένα ελκυστικό μαθησιακό περιβάλλον (Bolliger & Martin, 2018; Kauffman, 2015; Mohammad et al., 2024) και τονίζουν τη σημασία της επικοινωνίας και της συνεργασίας (Fedynich et al., 2015; Koper, 2015; Muringa et al., 2006), με άμεση αλληλεπίδραση με όλους τους/τις εμπλεκόμενους/-ες κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Baturay & Yukselturk, 2015).

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα για τα χαρακτηριστικά των προπαρασκευαστικών μαθημάτων, αξίζει να σημειωθεί ότι όλα τα προγράμματα σπουδών έχουν ως κύριο στόχο την ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων, για τη συμμετοχή σε αξιολογικές διαδικασίες. Ως εκ τούτου, οι φοιτητές/-τριες προετοιμάζονται για την ακαδημαϊκή τους πορεία, προκειμένου να έχουν ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον που είναι προσανατολισμένο σε αυτούς/αυτές και υποστηρικτικό (Motonaga et al, 2023; Jongtsma et al., 2024). Οι δεξιότητες καλλιεργούνται στο πλαίσιο των μαθημάτων, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι φοιτητές/-τριες είναι προετοιμασμένοι/-ες για ό,τι θα αντιμετωπίσουν στη συνέχεια των σπουδών τους. Τα μαθήματα αυτά εξυπηρετούν πολλαπλούς σκοπούς, προκειμένου να προωθήσουν την ικανοποίηση των ατομικών τους αναγκών, ενώ τους/τις προετοιμάζουν για μια επιτυχημένη μαθησιακή πορεία (Sideris et al., 2018)

και ενισχύουν την εμπλοκή τους (Kürten et al., 2014). Τα μαθήματα καλύπτουν συνήθως ένα ευρύ φάσμα διεπιστημονικών στόχων, ενισχύοντας τις επικοινωνιακές δεξιότητες και την κριτική σκέψη των φοιτητών/-τριών, βασική δεξιότητα για την επίτευξη του στόχου της ακαδημαϊκής αριστείας (Jongsma et al., 2024) και καλλιεργώντας το αίσθημα του ανήκειν (Muljana & Luo, 2019). Επιπλέον, οι φοιτητές/-τριες έχουν την ευελιξία να επιλέξουν τα μαθήματα που τους ενδιαφέρουν είτε πριν από την έναρξη των επίσημων σπουδών είτε παράλληλα, προωθώντας την ευελιξία σε ένα μαθησιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους (Kara et al., 2019). Επίσης, προσφέρεται η δυνατότητα εξοικείωσης με τις διαδικασίες αξιολόγησης, όπως γραπτές εργασίες, ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, κουίζ, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, διαδραστικές διαδικτυακές εργασίες, τελικές γραπτές και προφορικές, βοηθώντας τους/τις φοιτητές/-τριες να ξεκινήσουν ομαλά την ακαδημαϊκή τους πορεία. Επιπλέον, το στοιχείο της υποστήριξης είναι ένα άλλο χαρακτηριστικό των προπαρασκευαστικών μαθημάτων, καθώς μπορούν να λάβουν ανατροφοδότηση και βοήθεια από τους/τις εκπαιδευτικούς (Jongsma et al., 2024; Netanda et al., 2019;). Αυτό τους βοηθά να βελτιώσουν την ακαδημαϊκή τους απόδοση και να αυξήσουν τις τελικές βαθμολογίες τους στις εξετάσεις (Henbest et al., 2020), προωθώντας ένα αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εφελκυστήρα για τις σπουδές τους (Motonaga et al., 2023). Επομένως, η υποστήριξη των φοιτητών/-τριών είναι ένας σημαντικός παράγοντας στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού προγράμματος που παρέχει το πανεπιστήμιο. Όλες οι πρακτικές βοηθούν τους/τις φοιτητές/-τριες σε διάφορα στάδια των σπουδών τους, από την είσοδο στο πανεπιστήμιο έως την προετοιμασία για τις εξετάσεις και την πρόοδο στα μαθήματά τους (Netanda et al., 2019; Tait, 2015).

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, η παρούσα έρευνα συμβάλλει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα προπαρασκευαστικά μαθήματα μπορούν να υποστηρίξουν τους/τις φοιτητές/-τριες στην ακαδημαϊκή τους πορεία και να αναπτύξουν τις κατάλληλες δεξιότητες για τη συμμετοχή στις αξιολογικές διαδικασίες. Η διερεύνηση των αναγκών είναι ένα σημαντικό βήμα για τη διαμόρφωση ενός πλαισίου με σκοπό τον εντοπισμό των παραγόντων που επηρεάζουν την πορεία μάθησης των φοιτητών/-

τριών και την πρόληψη της διακοπής των σπουδών (Heilporn & Lakhal, 2021). Η έρευνα δείχνει ότι οι ανάγκες των φοιτητών/-τριών είναι πολλές και η άμεση ικανοποίηση τους μπορεί να τους/τις οδηγήσει σε μια επιτυχημένη πορεία φοίτησης και ολοκλήρωσης των σπουδών.

Τα διεθνή ανοικτά πανεπιστήμια προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα προπαρασκευαστικών μαθημάτων μέσα από ένα ευέλικτο σχεδιασμό, προωθώντας την αυτονομία των φοιτητών/-τριών, καθώς μπορούν να αποφασίσουν εκουσίως εάν και ποια προπαρασκευαστικά μαθήματα επιθυμούν να παρακολουθήσουν με βάση τα ενδιαφέροντα, τους στόχους και τις ανάγκες τους. Επιπλέον, η εξοικείωση με αξιολογικές διαδικασίες βοηθά, ώστε οι φοιτητές/-τριες να μπορούν να αλληλεπιδρούν με το υλικό και να αξιολογούν τις γνώσεις που αποκτούν και την πρόοδό τους συλλήβδην. Ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι η υιοθέτηση μηχανισμών υποστήριξης μέσω της χρήσης εκπαιδευτών και ειδικών συμβούλων που μπορούν να προσφέρουν καθοδήγηση και βοήθεια στους/στις φοιτητές/-τριες για την ανάπτυξη δεξιοτήτων για μία αποτελεσματική συμμετοχή στις αξιολογικές διαδικασίες.

Μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο τα προπαρασκευαστικά μαθήματα επηρεάζουν την απόδοση των φοιτητών/-τριών. Τέλος, συγκριτικές μελέτες μεταξύ διαφορετικών μοντέλων μπορούν να ρίξουν φως στις βέλτιστες πρακτικές στο σχεδιασμό των προγραμμάτων σπουδών.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Aristeidou, M., Cross, S., Rossade, K.-D., Wood, C., Rees, T., & Paci, P. (2024). Online exams in higher education: Exploring distance learning students' acceptance and satisfaction. *Journal of Computer Assisted Learning*, 40(1), 342–359. <https://doi.org/10.1111/jcal.12888>
- Aslan, M. (2024). EFL students' views about distance education at higher education in turkey. *AJIT-e Online Academic Journal of Information Technology*, 15(2), 121–137. <https://doi.org/10.5824/ajite.2024.02.001.x>
- Aydin, S., Öztürk, A., Büyükköse, G. T., Er, F., & Sönmez, H. (2019). An Investigation of Drop-out in Open and Distance Education. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 19(2), 40-57. <http://dx.doi.org/10.12738/estp.2019.2.003>
- Bağrıacık Yılmaz, A., & Karataş, S. (2022). Why do open and distance education students drop out? Views from various stakeholders. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 19(1). <https://doi.org/10.1186/s41239-022-00333-x>
- Baturay, M., & Yukselturk, E. (2015). The role of online education preferences on student's achievement. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 16(3), 3-12. <http://dx.doi.org/10.17718/tojde.47810>
- Bolliger, D. U., & Martin, F. (2018). Instructor and student perceptions of online student engagement strategies. *Distance Education*, 39(4), 568–583. <https://doi.org/10.1080/01587919.2018.1520041>
- Diep, A. N., Zhu, C., Cocquyt, C., De Greef, M., Vo, M. H., & Vanwing, T. (2019). Adult learners' needs in online and blended learning. *Australian Journal of Adult Learning*, 59(2), 223-253. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1235812.pdf>
- Fayer, L. (2014). A multi-case study of student perceptions of online course design elements and success. *International Journal for the Scholarship of Teaching & Learning*, 8(1), 1–27. <https://doi.org/10.20429/ijstol.2014.080113>
- Fedynich, L., Bradley, K. S., & Bradley, J. (2015). Graduate students' perceptions of online learning. *Research in Higher Education Journal*, 27(1), 1–13. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1056187.pdf>
- Fischer, C., Zhou, N., Rodriguez, F., Warschauer, M., & King, S. (2019). Improving college student success in organic chemistry: Impact of an online preparatory course. *Journal of Chemical Education*, 96(5), 857–864. <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.8b01008>
- Giel, D. (2021). Drop out and attendance in online pre-study preparatory physics courses. In Pixel (Ed.), *New perspectives in science education: Proceedings of the 10th International Conference* (No. 10, pp. 39–42). Filodiritto Editore. <https://conference.pixel-online.net/files/npse/ed0010/FP/7159-ENGE5013-FP-NPSE10.pdf>
- Heilporn, G., & Lakhal, S. (2021). Environmental Facilitators and Barriers to Student Persistence in Online Courses: Reliability and Validity of New Scales. *The Journal of Continuing Higher Education*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/07377363.2020.1847972>
- Henbest, G., Mortezaei, K., Alvelais, T., Murphy, C., & Eichler, J. F. (2020). Efficacy of an asynchronous online preparatory chemistry course: An observational study. *Journal of Chemical Education*, 97(12), 4287–4296. <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.0c00294>

- Ιωακειμίδου, Β. (2018). Διασφάλιση ποιότητας στη διδασκαλία και τη μάθηση: Εφαρμογές στην πολυμορφική εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Διδακτορική διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/160583>
- Ιωακειμίδου, Β., Μανούσου, Ε., Σταμούλης, Ε., Δημόπουλος, Κ., Ζώτου, Μ., Καμπουρμάλη, Ι., Καρούντζου, Γ., Κουτσούμπα, Κ., Μπούσιου, Ο., Στύλα, Δ., & Τσακίριδου, Δ. (2023). Τελικές εξετάσεις στα πανεπιστήμια ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Στο Α. Λιοναράκης & Ε. Μανούσου (Επιμ.), *Πρακτικά του 12ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (Νοέμβριος 2021, Αθήνα, Ελλάδα)*. Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. <https://doi.org/10.12681/icodl.6063>
- Jongsma, M. V., Scholten, D. J., Vuuregge, A. H., Bollen, Y., Meeter, M., & van Muijlwijk-Koezen, J. E. (2024). More engaged and prepared students with an online prelab module in large undergraduate biochemistry laboratory courses. *Journal of Chemical Education*, 101(12), 5192–5202. <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.4c00875>
- Kara, M., Erdogdu, F., Kokoc, M., & Cagiltay, K. (2019). Challenges faced by adult learners in online distance education: A literature review. *Open Praxis*, 11(1), 5-22. <http://dx.doi.org/10.5944/openpraxis.11.1.929>
- Kauffman H., (2015). A review of predictive factors of student success in and satisfaction with online learning. *Research in Learning Technology*, 23. Article 26507. <https://doi.org/10.3402/rlt.v23.26507>
- Kirsten, K., & Greefrath, G. (2024). On-campus vs distance tutorials in preparatory courses for mathematics student teachers – performance gains and influencing factors. *International Journal of Research in Undergraduate Mathematics Education*, 10(2), 547–576. <https://doi.org/10.1007/s40753-023-00221-3>
- Koper, R. (2015). How Do Students Want to Learn in Online Distance Education? Profiling Student Preferences. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(1), 307–329. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v16i1.2000>
- Kürten, R., Greefrath, G., Harth, T., & Pott-Langemeyer, M. (2014). Die Rechenbrücke– ein fachbereichsübergreifendes Forschungs- und Entwicklungsprojekt. *Zeitschrift für Hochschulentwicklung*, 9(4), 17–38. <https://doi.org/10.3217/zfhe-9-04/02>
- Λιοναράκης, Α., Αποστολίδου, Α., Μάνουσου, Ε., Λιγούτσικος, Ε., Ιωακειμίδου, Β., Παπαδημητρίου, Σ., Χαρτοφύλακα, Α.-Μ., & Σταμάτης, Μ. (2017). Η αναγκαιότητα ανάπτυξης συστημάτων υποστήριξης στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: βασικά ζητήματα και καλές πρακτικές. Στο Α. Λιοναράκης, Β. Ιωακειμίδου, Μ. Νιάρη, Ε. Μ. Μάνουσου, Α.-Μ. Χαρτοφύλακα, Σ. Παπαδημητρίου, & Α. Αποστολίδου (Επιμ.), *Πρακτικά του 9ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: «Ο Σχεδιασμός της Μάθησης»* (τόμος 5Α, σσ. 148–163). Αθήνα, 23–26 Νοεμβρίου. <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.1385>
- Mohammad, W. A. W., Wahab, N. A., Mydin, A. M., Omar, M., Abd Samat, A. A., & Gumilar, L. (2024). Identifying Students' Preference in Learning Through ODL (Open Distance Learning) for Multimedia Course. *Journal of Advanced Research in Applied Sciences and Engineering Technology*, 132-141. <https://doi.org/10.37934/araset.62.1.132141>
- Motonaga, K. S., Sacks, L., Olson, I., Balasubramanian, S., Chen, S., Peng, L., Feinstein, J. A., Silverman, N. H., Hanley, F. L., Axelrod, D. M., Krawczeski, C. D., Arunamata, A., Kwiatkowski, D. M., & Ceresnak, S. R. (2023). The development and efficacy of a paediatric cardiology fellowship

- online preparatory course. *Cardiology in the Young*, 33(10), 1975–1980. <https://doi.org/10.1017/S1047951122003626>
- Muljana, P. S., & Luo, T. (2019). Factors contributing to student retention in online learning and recommended strategies for improvement: A systematic literature review. *Journal of Information Technology Education Research*, 18, 19–57. <https://doi.org/10.28945/4182>
- Mupinga, D. M., Nora, R. T., & Yaw, D. C. (2006). The learning styles, expectations, and needs of online students. *College Teaching*, 54(1), 185–189. <https://doi.org/10.3200/ctch.54.1.185-189>
- Netanda, R. S., Mamabolo, J., & Themane, M. (2019). Do or die: student support interventions for the survival of distance education institutions in a competitive higher education system. *Studies in Higher Education*, 44(2), 397–414. <https://doi.org/10.1080/03075079.2017.1378632>
- Rahmani, A. M., Groot, W., & Rahmani, H. (2024). Dropout in online higher education: a systematic literature review. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 21(1), 19. <https://doi.org/10.1186/s41239-024-00450-9>
- Sideris, D., Karakatsoulis, D., Kalles, D., & Xenos, M. (2018). Applying a MOOC as a preparatory course for first-year students in computer science. In L. Gómez Chova, A. López Martínez, & I. Candel Torres (Eds.), *EDULEARN18 Proceedings: 10th International Conference on Education and New Learning Technologies* (Palma, Spain, July 2–4, 2018) (pp. 5806–5811). IATED Academy. <https://doi.org/10.21125/edulearn.2018.1399>
- Simpson, O. (2016). *Student support services for success in open and distance learning*. Commonwealth Education Media Centre for Asia Edtech Notes. [https://empower.eadtu.eu/images/fields-of-expertise/StudentSupport/Student Support Services for Success in OED SIMPSON.pdf](https://empower.eadtu.eu/images/fields-of-expertise/StudentSupport/Student%20Support%20Services%20for%20Success%20in%20OED%20SIMPSON.pdf)
- Tait, A. (2015). *Student success in open, distance and e-learning. The ICDE reports series*, 1–10. International Council for Open and Distance Education. <https://www.icde.org/wp-content/uploads/2023/01/studentsuccessreport.pdf>
- Τσιώλης, Γ. (2018). Θεματική ανάλυση ποιοτικών δεδομένων. Στο Γ. Ζαϊμάκης (Επιμ.), *Ερευνητικές διαδρομές στις κοινωνικές επιστήμες: Θεωρητικές – μεθοδολογικές συμβολές και μελέτες περίπτωσης* (σσ. 97–125). Πανεπιστήμιο Κρήτης – Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας.. <https://eclass.uowm.gr/modules/document/file.php/NURED412>
- Turan, Z., Kucuk, S., & Cilligol Karabey, S. (2022). The university students' self-regulated effort, flexibility and satisfaction in distance education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 19(1), 35. <https://doi.org/10.1186/s41239-022-00342-w>
- Uzir, N. A., Khairuddin, I. E., Zaini, M. K., & Izzuddin Izham, M. A. A. N. (2024). Towards a conceptual framework to mitigate dropout risk in open and distance learning (ODL) in higher education institutions. In: *Lecture notes in networks and systems* (Vol. 488, pp. 907–914). <https://doi.org/10.21834/e-bpj.v9iSI18.5465>
- Willging, P. A., & Johnson, S. D. (2009). Factors that influence students' decision to dropout of online courses. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 13(3), 115-127. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ862360.pdf>
- Zhou, N., Fischer, C., Rodriguez, F., Warschauer, M., & King, S. (2020). Exploring how enrolling in an online organic chemistry preparation course relates to students' self-efficacy. *Journal of Computing in Higher Education*, 32(3), 505–528. <https://doi.org/10.1007/s12528-019-09244-9>

Όροι Έκδοσης, Πνευματικά Δικαιώματα και Ακαδημαϊκή Δεοντολογία

Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει τις εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο των εργασιών του Συνεδρίου. Οι απόψεις που διατυπώνονται στα κείμενα είναι αποκλειστικά προσωπικές απόψεις των συγγραφέων και δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις της Οργανωτικής ή της Επιστημονικής Επιτροπής.

Ευθύνη Συγγραφέων & Πνευματικά Δικαιώματα: Κάθε συγγραφέας φέρει την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο του κειμένου του. Οι συγγραφείς εγγυώνται ότι τα κείμενά τους αποτελούν προϊόν πρωτότυπης επιστημονικής εργασίας και ότι έχουν εξασφαλίσει όλες τις απαραίτητες γραπτές άδειες για τη χρήση υλικού (εικόνες, διαγράμματα, εκτενή αποσπάσματα κ.λπ.) που υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

Χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης (TN): Στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής ακεραιότητας, οι συγγραφείς δηλώνουν ότι η χρήση εργαλείων Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης (GenAI), όπου αυτή πραγματοποιήθηκε, περιορίστηκε αποκλειστικά σε υποστηρικτικό επίπεδο (π.χ. γλωσσική επιμέλεια, οργάνωση δομής). Η τελική επιστημονική κρίση, η επαλήθευση των πηγών και η αυθεντικότητα των συμπερασμάτων παραμένουν αποκλειστική ευθύνη των φυσικών προσώπων-συγγραφέων.

Οι επιμελητές/τριες της έκδοσης και οι διοργανωτές του Συνεδρίου δεν φέρουν καμία ευθύνη για τυχόν παραβιάσεις πνευματικών δικαιωμάτων τρίτων ή για την επιστημονική ακρίβεια των στοιχείων που παρατίθενται από τους συγγραφείς.